

HUPIKÉK DÁRDA

A 85 ÉVES KONJOVIĆ KÖSZÖNTÉSE

TOLNAI OTTÓ

vendégekkel jártam ismét
a spirálként megosvarodó szép ifjú diplomata beljanski képtárában
nem hivatalos ciceronéja vagyok ugyanis ennek a hamuszín
kövekből rakott

kis intézménynek
s amikor nyelvem mint gyerekkoromban a rézkilincshez éppen
šumanović

telének észbontó tisztaságához fagyott
valamelyikük konjović milan műterme MOJ ATELJE II előtt
felkiáltott

bartók dolgozószobája volt tele ilyen hupikék motyóval
már akkor elhatároztam egy képeslap erejéig megírom ezt zomborba
el is kezdtem valamit a bomlott ész teléről
de aztán egyedül is visszalopakodva
újra viszonyba bonyolódtam e párizsi képpel
amelyről bartók muzsikájára is utalva
a magam olykor az émélygősségig elegy módján egyszer már
írtam volt

igen: *a hupikék!*
elég csak egy pillantást vetni a kék (francia) korszak
illetve a többi 30-as kép közöttük a másik műterem MOJ
ATELJE II

fátyolos anyagtalán anyagára hogy azonnal lássuk
ez a kék más máshonnan vétetett durva
pontosan hupikék
mintha a jóval későbbi itthoni gipszes eljárással készült volna
már-már morzsás

egészen bizonyosan nem az azúr-part kékje
 nem azúr
 mint tudjuk ez idő tájt cassisban nyaral
 beköltözik a 180 hold zsíros bácskai föld árán épített párizsi házba
 (afféle hotel particuli mondja emma varázsolta ilyen otthonossá)
 a rue de montsouris 9-be
 lányuk születik etc

noha az azúr különben még egy ideig e kép után is folyamatos
 tiszta

az az érzése az embernek hogy az új műterem falain
 valami misztikus üzenet érkezett
 mintha csak valóban az az eladott föld ütött volna vissza
 még hozzá meglehetősen durván

*a nagy gótikus üvegablakok olyan falak amelyek nem falak
 elhatárolják ugyan a templom terét egyszermind azonban*

kapcsolatot

létesítenek a határtalan világegyetemmel

igen akárha egy durva kék ütés érte volna konjoviót
 ott párizsban a rue de montsouris 9 alatt

a tulajdonképpeni antaioszi pillanat ez
 ereje pedig abból fakadt hogy a föld fia is volt

*s valahányszor a földet érintette anyja még nagyobb erőt öntött
 belé*

az azúr a gótikus üvegablakok

(amelyeket az állítólagos rouault-hatás miatt sem kerülhettük

volna meg)

valamint a durva ütés említése váratlanul egy másik chantres-i
 élményemet

juttatja eszembe

a katedrális mögötti szerény vidéki képtárban egy

(festészetileg állítólag nem túl értékes bár én nem mondtam le

arról

egyszer még felfedezem)

különös kis kép állított meg

szemem előző semmihez sem fogható élményét is jelképezve
 hatásában jóval túltéve bunuel & eizenstein

a szemet felmetsző széllovó destruáló forradalmasító ismert

motívumán is

egy embert ábrázolt egy színes kis katonát

akinek dárda fúródott a szemébe
 (a nyakszirten kijövő dárda átlósan osztja a képet stb.)
 azt mondják ez az emberke szemében-fejében a hosszú dárdával
 aztán még sokáig eléledgélte
 olykor látni vélem amint bekecmereg a kocsmába
 chartreuse-t iszik
 úgy hörpinti fel ahogy a la grande illusionban stroheim
 gyerekek csúfolják amint a macskaköveken botorkál
 és látni vélem olykor a katedrális hajójában is
 látni amint egy pillanatra úgy tűnik a dárda csak egy az
 ablakrózsa

erős sugarai közül
 hát igen én valahogy így képzelem el konjović antaioszi pillanatát
 azt a pillanatot amikor párizs mindig lázas ciklámen egén
 áttört egy hupikék sugár s leterítette
 a tyilimekre verte
 mint homlokukkal az imaszönyeget érintőket a festőt
 bonyolult alkímiai eljárások szükségeltetnének ahhoz
 hogy konjović korai kékjeinek elemzését elvégezzük
 hogy érzékeltetni tudjuk az adria és az ázúr-part kékje közötti
 különbséget

s aztán ezt a durva balkáni vagy éppen tótos kéket
 annál inkább mivel valójában egy anyagról van szó
 a színek színéről mondaná picasso
 aki akkor már rég túl volt kék korszakán
*sehhol sem olyan kék az ég mint a búza felett írja aragon (fejből
 idézem)*

és csak most látom hányszor mondogattam én e verssort
 noha lényegében nem szeretem aragont (róla is meg kellett volna
 írni

a dögöt mint ahogyan ő megírta anatól france-ról)
 mondogattam búzaföldek között kanyarogva chartres felé
 ahol krisztus ólomba fogott rózsaszín teste körül ökölnyi rögökbe
 (apám boltjában volt egy fiók amelyen azt írta *chartres-i kék*)
 csomósodott az ég

és gondoltam e verssorra moszkvában a tretyakov képtárban
 rubljov anyala mögötti kék szakadékba szédülve
 ugyanis ciceronénk egy szép vörös hajú leningrádi lányt azt

mondta

a kézikönyvek közhelyét ismételve persze
 olyan az a kék akár rozstábla fölött a nyári ég
 (vannak modern misztikusok akik éppen rubljov ikonjával
 bizonyítják

isten létezését)

stb.

mindezek után szinte természetesnek tűnik hogy a következő fél
 évszázadban

viszont éppen ezért a rue de montsouris-i műteremért

(három műterem volt ott tulajdonképpen)

kapja majd konjović házbér fejében párizsból a festékeket

az abszolút tiszta kék por

ultramarin kobalt ceruleum ftál mangán porosz és egyiptomi kék

lapis lazuli azurit indigó tonnait

és legdurvább zombori topolyai zentai karlócai kékjeibe

hupikékjeibe

a 15 percent damar lag és a 10 percent méhviasz közé

mindig belesöpöppen majd egy csöpp

azúr-parti azúr is

ne feledjük antaiosz a tenger fia is volt

konjović egyik komponensével valóban érintkezik a földközi-

tengerrel

francia korszakában cagnes-sur-merrel és cassisszal még előbb

supetarral

majd pedig cavtat lesz pszichikai szükségletté

öregkori képei tehát egyáltalán nem véletlenül kezdenek ismét

fátyolossá világosodni

mintha egy könnyező szem

tán éppen az amelybe a dárda fúródott

nézné a világot

mondanom sem kell konjović milan esetében

estéjében

csakis a boldogság könnyecppjei lehetnek ezek

mint gyöngyszemek futnak vissza a dárdán

hogy a napra szerelt azúrrózsára peregenek

állók a kép előtt

mögöttem radović dobrović šumanović vásznai

akárha ezüst pénzre verve bartók kis feje is meg-megcsillan

egy hupikék paraszttányéron (kosztolányi mondta először

hupikéknek

---

a zeneszerző tényérjait amelyeket melleleg kassák nagyon nem
kedvelt)

álllok a kép előtt meglődözött
azúrvesszőkkel meglődözött sebestyén